

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

17 december 2003

ONTWERP VAN DECREET

tot bevordering van een duurzame landbouw in Vlaanderen

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme
uitgebracht door de heren Frans De Cock en Jef Van Looy**

Zie :

1885 (2003-2004)

- Nr. 1 : Ontwerp van decreet
- Nr. 2 : Amendementen

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer André-Emiel Bogaert.

Vaste leden :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heer Jan Laurys,
mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Eddy
Schuermans ;

de heren Frans De Cock, Didier Ramoudt, Guy Sols, Marc
van den Abeelen ;

de heren Mathieu Boutsen, Jan Penris, Roland Van
Goethem ;

de heren Jacky Maes, Robert Voorhamme ;

mevrouw Veerle Declercq ;

de heer André-Emiel Bogaert.

Plaatsvervangers :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen,
mevrouw Ilse Van Eetvelde, de heer Jef Van Looy ;

de heren Peter Gysbrechts, Koen Helsen, André Moreau,
Jul Van Aperen ;

de heren Jean Geraerts, Miel Verrijken, Frans Wymeersch ;

de heren Carlo Daelman, Leo Peeters ;

de heer Flor Ory ;

de heer Jan Loones.

INHOUD

	Blz.
1. Steunpunt Duurzame Landbouw	4
2. Vlaams Agrarisch Centrum	4
3. Boerenbond	7
4. Werkgroep voor Rechtvaardige en Verantwoorde Landbouw (Wervel)	10
5. Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (VELT)	12
6. Algemeen Boerensyndicaat	14
7. Belbior	16
8. Bond Beter Leefmilieu (BBL)	17
9. Dienst voor Residucontrole (DRC)	20

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme heeft op dinsdag 9 december 2003 een hoorzitting gehouden over het ontwerp van decreet tot bevordering van een duurzame landbouw in Vlaanderen.

1. Steunpunt Duurzame Landbouw

a. Toelichting door de heer Frank Nevens, medewerker

Het Steunpunt Duurzame Landbouw was uiteraard verheugd en benieuwd bij het lezen van dit ontwerp van decreet. Onze ontgoocheling was achteraf niet minder want de vlag dekt de lading niet.

Duurzame landbouw wordt op geen enkele wijze gedefinieerd of verduidelijkt in dit ontwerp of in de memorie van toelichting. Bovendien omvat duurzame landbouw veel meer dan de in artikel 3 opgesomde aspecten.

Artikel 3 bevat bovendien een aantal aspecten die niet noodzakelijk deel uitmaken van duurzame landbouw. Landbouwactiviteiten die een positieve bijdrage leveren aan de milieubescherming, is daar een voorbeeld van. Naast afzetbevordering, het bevorderen van diversificatie en multifunctionele landbouw. Het ontwerp van decreet behandelt niet meer dan de erkenning en subsidiëring van centra.

Het zou een kapitale fout zijn duurzame landbouw in Vlaanderen te linken aan dit ontwerp van decreet, vooral omdat het wel een ander belangrijk aspect bevat, namelijk landbouweducatie. De verkeerde associatie zou ook gelden voor de beoogde centra ter bevordering van duurzame landbouw-productiemethoden. Dat illustreert het gebrek en de behoefte aan een uitgebouwde visie op duurzame landbouw binnen een veel bredere visie op duurzame ontwikkeling.

Dit ontwerp van decreet zorgt enkel voor een kader waarbinnen de centra zullen functioneren die het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling uitvoeren. Vandaar dat het ontwerp van decreet beter een nieuwe naam zou krijgen : ontwerp van decreet inzake de erkenning en subsidiëring van plattelandsontwikkeling. Inhoudelijk is het ontwerp van decreet bijzonder vaag. De artikelen 5, 11, 17 en 22 bepalen dat de Vlaamse regering de regels en kwaliteitseisen nader zal bepalen.

Plattelandsontwikkeling is veel meer dan in dit ontwerp van decreet wordt vermeld. Het veronderstelt gelijkwaardige aandacht voor de sociale, economische en ecologische dimensie van het platteland. Een maximale synergie tussen deze drie componenten moet leiden tot een toenemende verweving van de plattelandsfuncties.

b. Discussie

De voorzitter : Hoe zou u het nieuwe ontwerp van decreet noemen ?

De heer Frank Nevens : Ontwerp van decreet inzake erkenning en subsidiëring van plattelandsontwikkelingscentra.

De heer Jos De Meyer : De heer Frank Nevens was heel duidelijk.

De heer Didier Ramoudt : De heer Nevens was inderdaad duidelijk : dit ontwerp zorgt voor een subsidieorgaan eerder dan voor een visie op duurzame landbouw.

Mevrouw Veerle Declercq : Ik ben het niet helemaal eens met de opmerkingen van de heren De Meyer en Ramoudt.

2. Vlaams Agrarisch Centrum

a. Toelichting door de heer Ignace Van de Walle, voorzitter

De heer Ignace Van de Walle : Hopelijk is het ondertussen algemeen bekend dat de verduurzaming van de landbouw op ecologisch, economisch, sociaal en cultureel vlak, het Vlaams Agrarisch Centrum zéér na aan het hart ligt. Een welbegrepen omschrijving van dat soort duurzaamheid waarin alle vier de aspecten te nemen of te laten zijn, is vanouds de inspiratiebron en de doelstelling zelf van onze boerenbeweging.

Wat we zelf doen, doen we beter. Zo luidde het moto toen Vlaanderen langzaam maar zeker steeds meer van zijn eigen zaken ging beredderen. De Vlamingen, en niet het minst de boeren wachten nog steeds op een klaar en eenduidig antwoord op de vraag wat we nu precies met onze schaarse gronden en open ruimtes zullen aanvangen. Het duurt en het blijft duren. Wat we zelf doen, doen we trager.

Als er in de Vlaamse landbouw aan iets behoefte is, dan is het wel aan duidelijkheid, aan zekerheid,

aan langetermijndenken, aan een hernieuwd geloof in het overheidsapparaat als basis voor nieuwe hoop op de toekomst.

Sinds de omslag naar een hervormde staat waarin Vlaanderen het leeuwendeel van de bevoegdheden in eigen handen kreeg, hebben we niet veel meer gezien dan een beleid van illustere toevalligheden, schijn creëren, en kortetermijnbeleid. Discriminatie ligt daar op elk moment en op elke plaats op de loer, en burgerlijke ongehoorzaamheid wordt daarbij zeer aantrekkelijk. Het werkt bovendien verlamdend. Wie durft nog een bedrijf beginnen ? Wie krijgt het nog gefinancierd, als om de haverklap de spelregels veranderen ? Een duurzame samenleving en een duurzame landbouw staan of vallen met een duurzaam en consequent beleid.

Als Vlaanderen duurzaam en consequent wil zijn moet er over de partijgrenzen heen een duidelijk en bindend engagement komen voor de landbouw. Dat engagement moet het antwoord verschaffen op een aantal vragen.

De antwoorden moeten bovendien vast afgelijnd zijn, en vrij van algemeenheden waar men alle kanten mee uitkan. Op het gebied van algemeenheden en clichés is het aanbod oververzadigd.

Gaat Vlaanderen in de toekomst nog zelf zijn voedsel produceren ? Zo ja, in welke structuren ? Met wie ? en in welke mate ? Moet dat voedsel gezond zijn, of alleen maar veilig ? Zal voedsel geproduceerd worden in verwevenheid, op alle daarvoor geschikte gronden ? Of in apartheid, in hier en daar een overgebleven agro-industrieel gebied ?

Krijgt de Vlaamse boer naast ecologische ook socio-economische en socioculturele kansen ? Of anders gesteld : moet het erg heel duurzaam zijn of niet ? Wordt het decreet duurzame landbouw, dat de krijtlijnen uittekent en vastlegt hoe we hetgeen voorafgaat organiseren en mogelijk maken, het sluitstuk van een duurzaam beleid, of hangt dit in het ijlle ?

Bij het ontwerp van decreet zoals het nu voorligt, is het grote probleem dat de vlag de lading niet dekt. Ofwel moet het van naam veranderen, ofwel dient het inhoudelijk totaal herwerkt te worden zoals in bovenstaande vragen aangegeven, ofwel gewoon verworpen.

Dat de tekst wel aandacht vraagt voor het dierenwelzijn, maar met geen woord rept over mensenwelzijn, laat staan boerenwelzijn, is schokkend. U kunt deze bemerking lachwekkend vinden, maar

dat is ze in het geheel niet. Dit soort mentaliteit is een onvermijdelijk gevolg – en ik hoop maar dat het minstens nog een onbewust proces is – van een bepaalde filosofie die in de politiek duidelijk opgang maakt, en in de toekomst nog wel eens voor verrassingen zou kunnen zorgen. Laten we elkaar goed begrijpen : dierenwelzijn is belangrijk, maar wordt op termijn zelf onmogelijk als diegenen die voor dat dierenwelzijn moeten zorgen zelf blijkbaar geen recht hebben op welzijn of respect.

Dat de vlag de lading niet dekt, betekent niet dat het ontwerp van decreet waardeloos zou zijn. Vier belangrijke thema's komen erin aan bod : bevordering van duurzame landbouwmethoden, landbouwtvorming, sensibilisering en landbouweducatie. Met dit vierluik hebben we alle instrumenten bij elkaar om er effectief werk van te maken.

Vraag is alleen, waar gaan we werk van maken ? Doordat deze vraag onbeantwoord blijft, is dit decreet een lege doos met een peperdure strik er rond.

Om een beeld te gebruiken : stel u een jonge landbouwer voor die een landbouwbedrijf wil starten. We bezorgen hem een compleet machinepark voor alle denkbare akkerbouwteelten, en stallen voor elke mogelijke veehouderijtak.

En eens we zover zijn, gaan we aan de jongeman vragen of hij grond heeft, en hoeveel, of hij een nutriëntengehalte heeft, welke veehouderijtak hij zal gaan uitbouwen en welke vruchtwisseling hij op zijn akkers mogelijk ziet.

Niet alleen heeft het geen zin eerst de werktuigen bijeen te zoeken, en te hopen dat het werktuig wel uit zichzelf zal uitwijzen wat ermee gemaakt moet worden. Bovendien is het met deze aanpak onvermijdelijk dat middelen onbenut blijven, die beter elders waren ingezet.

Met andere woorden : het ontwerp van decreet past niet in een breder opzet, en dan is de manier waarop het hier werd opgevat te smal. Het is het één of het ander.

Een dergelijk document hier nu nog voorleggen, zonder dat er aan de horizon ook maar het minste teken is dat er een omvattend plan komt dat veel ruimer en dieper gaat, en waarvoor dit decreet de concrete invulling vormt voor een aantal praktische punten, is voor het Vlaams Agrarisch Centrum een duidelijk signaal dat het voeren van een afgewogen plattelandsbeleid, gericht op duurzame

landbouwontwikkeling, geen prioriteit is voor de Vlaamse politiek.

Het is niet zozeer wat erin staat dat ons stoort, maar wel wat er niet in staat.

Het huidige Vlaamse Planningsdocument Platte-landsontwikkeling (PDPO) is als overgangsmaatregel verdienstelijk maar gehandicapt omdat inventiviteit hierin geen enkele kans kan krijgen, en dit precies vanwege het gebrek aan politieke langetermijnvisie. Nieuwe – en dringend noodzakelijke – wegen opgaan is derhalve onmogelijk. Dit document is in dit opzicht duidelijk contraproductief.

Wat voorafgaat komt er in de praktijk eigenlijk op neer dat men weigert de realiteit onder ogen te zien. Het is duidelijk dat bij een ongewijzigd beleid de landbouw in Vlaanderen ten dode opgeschreven is. Vlaanderen is nu eenmaal een dichtbevolkt gebied, wat op zich reeds leidt tot grote milieudruk en dus ook beperkingen. Gronden zijn hier zeer schaars, en dus ook zeer duur. Ruimtelijke beperkingen allerhande zijn gekoppeld aan hogere eisen bij de productie. Kortom : onze kostprijsstructuur en onze beperkingen zijn van die aard dat wij in een zich steeds verder globaliserende wereldmarkt niet meer meekunnen.

Vlaanderen beschikt over zeer goed opgeleide boeren, die met veel inzet en verantwoordelijkheidsbesef aan de voedselproductie werken, maar het zal ons niet veel helpen. Ook met hier en daar wat beheersovereenkomsten, en wat nichemarkten, zal de strijd al snel hopeloos blijken.

Jaarlijks verliest de Vlaamse landbouw een Renault-Vilvoorde of een Ford-Genk. Ook in de landbouw gaat het om mensen, om arbeidsplaatsen. En meer nog dan bij de arbeiders in de industriële producties, gaat het in de landbouw om kennis die tegelijk gespecialiseerd en praktisch is, om erfgoed en tradities, die vaak onvervangbaar zeldzaam en waardevol zijn, en voorgoed verloren gaan. We moeten niet aan wishfull thinking doen. En zeker mogen we de mensen geen rad voor de ogen draaien.

Rechtstreekse verkoop van hoeveproducten, bij wijze van voorbeeld, is een waardevolle piste, maar de mogelijkheden ervan zijn beperkt, en zeker is het een werk van lange adem. De overgrote meerderheid van de verbruikers, en zelfs een deel van de rechtstreekse aankopers, zullen blijven weigeren meer te betalen voor productiesystemen die respectvol omspringen met omgeving en landschap. Iedereen met gezond verstand en beide voeten op

de grond weet dat. Idealisme van de bevolking en hun geldbeugel zijn twee verschillende dingen.

Ondertussen doen we maar verder met het huidige instrumentarium en het kortetermijndenken en dito politiek zoals we die vanouds kennen. In plaats van de boer en de burger voor te bereiden op een toekomstgerichte reconversie naar een eigentijds, levend, leefbaar en betaalbaar platteland.

Er zijn uiteraard nog steeds machtige belangengroepen in dit land. In afwachting van hun vertrek naar veiliger, meer winstgevende en minder beperkende oorden, willen ze hier nog zolang het kan maximale winsten genereren.

Voor Vlaanderen is dit de politiek van de verschroeide aarde. Tenzij er in deze middens sprake zou zijn van een verborgen agenda ? Bijvoorbeeld een verdoken agenda van oude en nieuwe machtsstructuren die samen besloten hebben Vlaanderen onder elkaar te verdelen : gebieden met een neo-ijstijd van fauna en flora, naast een aantal agro-industriële gebieden.

Dat zou meteen een afdoende verklaring zijn voor het koppig vasthouden aan het kortetermijndenken, alleen dit soort agenda kan daar baat bij hebben. Het Vlaams Agrarisch Centrum laat zich in geen van beide tendensen opsluiten en gaat resoluut voor de verwevenheid.

Verwevenheid staat voor maximaal benutten van onze beperkte ruimte, voor kwaliteitsvoedsel, rust en verpozing voor onze medeburgers, en dit in een eigentijds en genietbaar landschap. Om dit succesvol te laten verlopen zal de bestraffende en betuttelende regelgeving moeten omgebouwd worden tot een doelgericht en doeltreffend beloningsbeleid.

Onze Vlaamse boeren zijn bereid en bekwaam om deze klus voor de huidige samenleving te klaren. Net zoals onze voorouders dat eeuwenlang hebben gedaan. U moet er echter niet op rekenen ons nog langer te verleiden – om de tuin te leiden – met subsidies allerhande, of wat daarnaar ruikt. Wij schrijven een redelijke factuur voor een gezond en rijk voedselpakket, maar krijgen die zelden uitbetaald. Wij zijn bereid een even redelijke factuur te schrijven voor een genietbaar en rustgevend landschap. Wij doen op onze boerderijen wat van ons verwacht wordt. Het is aan de overheid hetzelfde te doen : een omvattend beleid uitstippelen waarin beide facturen worden voldaan, en de boer zoals alle andere burgers in dit land loon naar werken krijgt.

b. Discussie

De voorzitter : Ik heb de indruk dat de spreker twijfelt of de consument meer wil betalen voor veilige landbouwproducten.

De heer Ignace Van de Walle : Dat klopt.

De heer Didier Ramoudt : Volgens de spreker mag het ontwerp afgeschaft worden, blijven bestaan of gewijzigd worden. Wat prefereert hij ?

Met dit ontwerp wil de minister Europese landbouwsubsidies veilig stellen. Als de heer Van de Walle het wil afschaffen, moet de landbouw voort zonder die subsidies. Is dat haalbaar ?

Duurzame landbouw vergt blijkbaar een verminderde afhankelijkheid van subsidies, een versoepeling van het werkterrein, een administratieve vereenvoudiging en een beveiliging van de afzetmarkt. Kan de vertegenwoordiger van het VAC duidelijk maken wat voor hem duurzame landbouw precies inhoudt ?

De heer Ignace Van de Walle : Ik wou niet aanmatigend zijn daarom gaf ik het parlement de keuzemogelijkheid. We stellen voor om het ontwerp te behouden maar de naam te wijzigen. We hopen namelijk dat er in dit parlement nog een echt decreet over duurzame landbouw zal ingediend worden. Het is belangrijk dat de naam 'decreet tot bevordering van een duurzame landbouw in Vlaanderen' daarvoor dan gebruikt wordt. Het voorliggend ontwerp is waardevol maar eigenlijk niet meer dan een uitvoeringsbesluit van een omvattend decreet.

Op die manier worden de Europese subsidies veilig gesteld. Het VAC vindt het wel een gebrek dat het overkoepelend ontwerp niet vooraf ingediend wordt. Nu is er immers te veel onzekerheid. Duurzame landbouw moet ook duurzaam zijn voor de boeren en tuinders. Ook hun leefwereld moet behouden blijven, weliswaar in aangepaste vorm en dus met respect voor de open ruimte en de milieunormen. Duurzaamheid heeft verschillende componenten. In sociaal-economisch opzicht betekent dat dat boeren voldoende inkomsten moeten hebben. Ook het welzijn is belangrijk : alle betrokkenen moeten zich goed voelen bij de landbouw. Tot slot is er ook een culturele component : Vlaanderen mag zijn roots niet verloochenen. Het Vlaamse platteland moet herkenbaar blijven en duidelijk te onderscheiden zijn van andere gebieden. Dat geldt trouwens voor alle gebieden in de wereld. Onze voorouders hebben het landschap zijn huidige uit-

zicht gegeven. Daarvoor moeten we respect hebben, niettegenstaande de economische druk.

De heer Didier Ramoudt : Moet dat gebeuren door bijkomende regels of door deregulering ?

De heer Ignace Van de Walle : Momenteel zijn er te veel regels. Geen enkele boer kan in orde zijn met alle wetten. Die situatie is niet houdbaar maar ook heel contraproductief.

Het is niet omdat men alle regels respecteert dat het landschap of de biodiversiteit beter wordt, integendeel zelfs. In de plaats daarvan willen we een doelstellingenbeleid : de boer moet een aantal doelstellingen voor de samenleving halen in ruil daarvoor wordt hij vergoed.

Mevrouw Veerle Declercq : Ik betreur de teneur van de uiteenzetting van de heer Van de Walle, die stelt dat het ontwerp wel rekening houdt met het dierenwelzijn maar niet met de boeren. De uitgangspunten zijn vanzelfsprekend het welzijn van alle mensen en gezonde producten. Dierenwelzijn is een bijkomend aspect.

De heer Ignace Van de Walle : Ik zei dat het dierenwelzijn wel degelijk belangrijk is, maar de situatie is zo dat er geen aandacht meer gaat naar het boerenwelzijn.

De heer Jacky Maes : De visie van beide sprekers is zeer pessimistisch. Wat mij stoort is dat beiden aanstoot nemen aan het feit dat er volgens hen uitdrukkelijk geen aandacht voor het boerenwelzijn is. Waar staat dat ergens in de ontwerptekst ?

De heer Ignace Van de Walle : Er staat nergens uitdrukkelijk vermeld dat het boerenwelzijn wel belangrijk is.

Mevrouw Veerle Declercq : Natuurlijk niet, het is een evidentie. Het is gewoon eigen aan het ontwerp van decreet.

3. Boerenbond

a. Toelichting door de heer Noël Devisch, voorzitter

Vooraleer in te gaan op de inhoud van het ontwerpdecreet zelf, wil ik u in kennis stellen van de visie van de Boerenbond met betrekking tot duurzame landbouw.

Wij weten dat de samenleving nieuwe verwachtingen heeft betreffende land- en tuinbouw, en dit zowel naar de producten en de productiewijze, als naar de integratie van de landbouw in de maatschappij. De vragen richten zich naar een landbouwmodel dat de nood aan voldoende en veilig voedsel, de bescherming van het milieu, natuur en dier, en de sociale aanvaardbaarheid van land- en tuinbouw op harmonische wijze verenigt.

Deze verandering in het maatschappelijk denken stelt de landbouw voor nieuwe uitdagingen en vormt een nieuw spanningsveld in de relatie tussen producent en consument, zowel wat betreft het product en de productiewijze als wat betreft de marktrelatie. Dat roept de vraag op naar de ontwikkeling van land- en tuinbouw in de komende jaren. Als antwoord op deze nieuwe ontwikkeling kiest de Boerenbond voor een duurzame land- en tuinbouw. Duurzame landbouw is de eindterm voor land- en tuinbouw in zijn totaliteit. Dit is de bijdrage van de landbouwsector aan duurzame ontwikkeling.

Duurzaamheid bestaat in de visie van de Boerenbond uit vier evenwaardige componenten aan welke steeds en gelijktijdig moet worden voldaan: de ecologische draagkracht, de economische haalbaarheid, de sociale rechtvaardigheid en de maatschappelijke aanvaarding. De agrarische ondernemers hebben recht op rechtszekerheid en bestaanszekerheid, die in en door het voormelde duurzaamheidsconcept moeten worden gegarandeerd. De Boerenbond aanziet het als de hoofdplicht van land- en tuinbouw om, op een manier die het productieapparaat intact houdt, voldoende en veilig voedsel, non-foodproducten en niet verkoopbare producten (bijvoorbeeld natuurwaarde) te produceren. Aldus wil de Boerenbond tegemoetkomen aan de wensen van de samenleving en meewerken aan de totstandkoming van een sterker maatschappelijk draagvlak voor de land- en tuinbouw in de toekomst.

Ik was dan ook zeer tevreden toen het Vlaams Parlement, na een grondig debat in deze Commissie, op 9 juli 2003 de resolutie betreffende een duurzaam land- en tuinbouwbeleid in Vlaanderen heeft aangenomen. Deze resolutie vormt een goede basis voor het beleid en we zullen hier in de toekomst zeker nog gebruik van kunnen maken.

Ook het openbaar debat over duurzame land- en tuinbouw in Vlaanderen dat heeft plaatsgevonden op basis van de uitstekende nota van de professoren Reheul en Mathijs en Joris Relaes van de

ALT, in opdracht van toenmalig Vlaams landbouwminister Vera Dua, zat op de goede lijn.

De Vlaamse Land- en Tuinbouwraad en de landbouworganisaties zijn uitvoerig op deze nota ingegaan. De Boerenbond heeft een aantal bijeenkomsten belegd, waarin de nota uitvoerig en gedetailleerd werd besproken en we hebben ook pogingen gedaan om de principes ervan te vertalen in concrete actiepunten. De vraag die zich nu stelt is wat er met de resultaten van deze bevraging is gebeurd. We hadden gedacht dat dit ontwerp in het verlengde zou liggen van de voornoemde nota over duurzaamheid. Dit is dus niet het geval. Nochtans waren de verwachtingen hoog gespannen.

Dat er nu een ontwerp van decreet duurzame landbouw voorligt, is op zich positief. Landbouw bleef, vergeleken met de andere sectoren, immers wat verweesd achter wat de Vlaamse regelgeving betreft. Er is een decreet voor de ruimtelijke ordening, voor het natuurbehoud, voor het water, voor de landschapszorg, ... maar geen voor landbouw. Met dit ontwerp van decreet wordt dus een lacune weggewerkt.

Het ontwerp dat nu voorligt valt voor de Boerenbond evenwel wat mager uit. De vlag dekt de lading niet. Als we spreken van een decreet tot bevordering van een duurzame landbouw zou het toch logisch zijn dat de drie pijlers, met name de economische, de ecologische en de sociale pijler, erin herkenbaar zijn en een inhoudelijke invulling krijgen. Dit is niet het geval. Nochtans zou de Vlaamse overheid zich gesterkt moeten weten door het nieuwe Europese landbouwbeleid, waar niet enkel de tweede pijler verder wordt uitgebouwd, maar waar ook de inkomenssteun van de eerste pijler niet langer gekoppeld wordt aan de productie, maar aan een aantal strikte randvoorwaarden zoals milieu, dierenwelzijn en voedselveiligheid.

De voorliggende tekst richt zich louter op oprichting en erkenning van enkele nieuwe, maar ook van reeds bestaande centra ter invulling van een gedeelte van de tweede pijler van het Europees landbouwbeleid. Daar is niets op tegen maar de vlag dekt de lading niet.

Het werken aan dit decreet zou een unieke gelegenheid geweest zijn om na de recente landbouwhervorming een visie te ontwikkelen rond de Vlaamse invulling van dit beleid. Ik stel mij overigens de vraag waarom de Vlaamse regering haar ontwerp van decreet niet heeft aangepast aan de recente Europese beslissingen. Hierin zou ook de

nieuwe definities van landbouwer en landbouwactiviteit kunnen worden opgenomen. Deze passen perfect in het streven naar een meer duurzame landbouw : volgens het nieuwe Europese landbouwbeleid is grond in goede landbouw- en milieueconditie houden, ook een landbouwactiviteit.

Sta mij toe enkele suggesties te formuleren in verband met de ruimere definitie van duurzame landbouw. Landbouw moet ook economisch duurzaam zijn, wat betekent dat land- en tuinbouwers recht hebben op een inkomen dat vergelijkbaar is met dat van andere economische sectoren.

De jaarlijkse opmaak van een Vlaams pariteitrapport hoort volgens mij in dit ontwerp van decreet ingeschreven te worden. Het pariteitrapport was een federale verplichting die door de wet van 1963 is ingevoerd en die de minister de opdracht gaf niet alleen de inkomenspositie van land- en tuinbouwers na te gaan en deze te vergelijken met deze van de rest van de bevolking, maar ook maatregelen voor te stellen om het inkomen van boer en tuinder te verbeteren. Het zou goed zijn om dit ook op Vlaams niveau decretaal vast te leggen.

De Vlaamse landbouw moet niet alleen multifunctioneel, maar ook competitief zijn. Het is belangrijk dat een aantal maatregelen worden genomen om de ecologische duurzaamheid te beschermen en aan te moedigen, maar de economische dimensie mag niet worden vergeten.

Nu Europa zich meer en meer terugtrekt uit de marktordeningen en dus uit de stabilisatie van prijzen en inkomens, moet de Vlaamse landbouw zo competitief mogelijk uitgebouwd worden. Een decretaale basis voor het VLIF hoort hier perfect in thuis. Ook andere maatregelen die de financiële kwetsbaarheid van de bedrijven zouden kunnen verminderen, lijken mij hier hun plaats te moeten krijgen.

Zoals gezegd dringen zich een aantal aanpassingen op ingevolge de MTR. De definitie van landbouw is veranderd en dient in het ontwerpdecreet te worden aangepast.

Door de wijzigingen aan de plattelandsverordening kunnen er nieuwe maatregelen komen rond onder andere voedselkwaliteit en dierenwelzijn, en kan er een tijdelijke ondersteuning worden gegeven om aan deze normen te voldoen. Het nieuwe decreet zou voor deze nieuwe mogelijkheden ook het juridisch kader moeten aanreiken.

In het algemeen stellen we vast dat het ontwerp van decreet is opgesteld vóór het nieuwe Europese beleid een feit was. Het dient te worden aangepast, wat meteen de mogelijkheid geeft om het inhoudelijk verder uit te werken. Een decreet over duurzame landbouw is immers een goed idee, maar het mag zich niet beperken tot de opgesomde acties en de oprichting en erkenning van centra en structuren.

Dit decreet geeft het kader weer en dit is uiteraard niet voldoende. Zonder uitvoeringsbesluiten zijn we nog nergens. Ik had gehoopt dat die er ook al bij zouden zijn. Mag daar binnen deze legislatuur nog wat van verwacht worden ?

En ten slotte zijn er ook middelen nodig, want koken kost geld. Daar vinden we in dit ontwerp niets van terug.

Er moet mij nog iets van het hart. Ik stel vast dat men er in Vlaanderen jaar na jaar niet in lukt om de door Europa ter beschikking gestelde middelen voor de tweede pijler – plattelandsontwikkeling – te benutten. Dat is doodjammer. Vele miljoenen euro's zijn op die manier al aan de sector ontglipt.

Ik ben er mij van bewust dat de werkwijze die op Europees niveau is vastgelegd een hinderpaal is, maar mits enige inventiviteit moet daar een mouw aan te passen zijn. In de toekomst zullen de middelen voor de tweede pijler toenemen ten koste van de eerste, het markt- en prijsbeleid en de inkomenssteun.

De administratie heeft de plicht deze middelen dan ook effectief volledig te benutten. De minister moet hier zijn verantwoordelijkheid nemen.

Samenvattend zou ik willen stellen dat duurzame landbouw en duurzame ontwikkeling meer is dan de acties die worden voorgesteld, ook al zijn deze belangrijk. De economische en sociale elementen van duurzame landbouw moeten, naast de ecologische aspecten, evenwaardig kunnen meespelen.

b. Discussie

De heer Didier Ramoudt : Er zit heel duidelijk een groene draad in de bijdrage van de drie sprekers, ze gebruikten zelfs dezelfde uitdrukking : “De vlag dekt de lading niet”. Mag ik daaruit besluiten dat ze vóór deze hoorzitting met elkaar overlegden ?

Anderzijds verwondert het mij dat de Boerenbond als sterkst gestructureerde organisatie zich niet ergert aan de overadministratie. Is het misschien vol-

doende om de titel van het decreet aan te passen ? Is dit decreet nu vatbaar voor wijzigingen om er een redelijk duurzaam landbouwdecreet van te maken ? Of moet er een nieuw decreet gemaakt worden dat echt over duurzame landbouw gaat ? Zoals ik het nu aanvoel, zijn er in feite twee mogelijkheden. Ofwel is het de lange termijn met alle risico's van dien. Ofwel is het voortdoen met dit decreet en men zal dan wel zien of men vanuit de Boerenbond er een decreet naast plaatst die de verzuchtingen van de boeren kan opnemen.

De heer Noël Devisch : Alle organisaties zitten ook in de Vlaamse Land- en Tuinbouwwaad, waar ze de nota grondig besproken hebben. De Boerenbond is nog altijd vragende partij voor vereenvoudiging van de administratie. Ik stel vast dat vereenvoudiging zeer complex is, omdat het niet alleen om administratie gaat, maar ook om het afstemmen op elkaar van wetgeving en definities. Voor dit onderwerp bestond al heel wat wetgeving. Het is dus niet allemaal nieuw. Ik hoop dat dit met een minimum aan administratie kan en daar zullen we zeker op toezien in de gesprekken met de minister. Ik heb al een aantal keren met minister Sannen en met de minister-president besproken hoe we iets aan de overadministratie kunnen doen.

Wat betreft de volgende vraag zijn er twee mogelijkheden. Ofwel zou men de titel kunnen aanpassen en spreken van 'een aantal instrumenten'. In een later stadium kunnen we dan komen tot een inhoudelijk document over het promoten van duurzame landbouw in zijn verschillende dimensies. Ofwel zou ik opteren voor een aanpassing, als dat niet te veel tijd vergt. Ik zou het jammer vinden dat bijvoorbeeld landbouwvorming, landbouweducatie en de sensibiliseringsacties vertraagd zouden worden. Dat zijn immers onderdelen van een ruimer beleid.

Er zijn dus twee mogelijkheden. Ofwel zegt men dat dit een onderdeel is en gaat men nog eens ten gronde een document uitschrijven over duurzame landbouw en de maatregelen die de overheid moet nemen. Moest het kunnen dat dit binnen de huidige legislatuur kan verruimd worden, dan zou dat mijn voorkeur wegdragen. Men mag niet alles uitsstellen. Ik stel vast dat het eerste ontwerp dateert van de jaarwisseling en nu is men bijna terug aan de volgende jaarwisseling. Men had dus misschien vroeger al wat moeten doen.

De voorzitter : De eerste spreker van het Steunpunt Duurzame Landbouw was negatief. De tweede spreker was ook vrij negatief. De heer Devisch van de Boerenbond is gematigd positief. Is het een

juiste redenering dat u de onvolmaaktheden er bij neemt omdat er ook enkele aspecten in staan die u wel aanstaan ? Gaat u ervan uit dat die onvolmaaktheden via ministeriële besluiten zullen worden weggewerkt ? Als parlamentslid heb ik daar problemen mee. Gelet op de ingewikkeldheid van de materie, is het zo dat men meer en meer gaat naar raamdecreten. Men noemt het geen raamdecreten, maar het zijn de facto raamdecreten. Men uit een politiek idee van een meerderheid, dat naar een stemming gaat en de minister moet dat maar verder aanvullen. Als parlamentslid is dit moeilijk, omdat men qua decreetgeving wel op de bal kan spelen, maar dat men dat veel minder kan bij de besluitvorming van ministers.

De heer Noël Devisch : Mijn bedoeling is niet om het verder te laten invullen door de regering of door de minister, maar om dit als deel één te beschouwen voor dit parlement. Er zijn een aantal instrumenten voor steunmaatregelen aan de duurzame landbouw, maar er komt een ruimer decreet.

De voorzitter : De titel moet dus veranderen ?

De heer Noël Devisch : De titel moet veranderen en er moet gezegd worden dat er een deel twee komt, waar het beleid voor duurzame landbouw ten gronde wordt uitgeschreven.

De voorzitter : Het instrumentarium mag behouden worden en de discussie ten gronde moet naar een deel twee verzet worden ?

De heer Noël Devisch : Tenzij het parlement in staat is om dat op korte termijn in één stuk te verwerken. Wat er in staat is goed, maar het is onvolledig. Men kan dat niet doen met een ministeriële invulling. Er zijn hier een aantal elementen die er nog zouden kunnen bijkomen. De vraag is wat het meeste kans op slagen heeft ? Gaat men een tweede deel maken en noemt men dit 'instrumenten ter ondersteuning van duurzame landbouw' ?

4. Werkgroep voor Rechtvaardige en Verantwoordelijke Landbouw (Wervel)

a. *Toelichting door de heer Patrick De Ceuster, coördinator*

Ik ga mij beperken tot enkele technische punten. Ik heb een opmerking over artikel 2, waarbij in het zesde punt de duurzaamheid gespecificeerd wordt. Ik vind dat die duurzaamheid heel negatief gespecificeerd is. Er staat : 'duurzame landbouw hanteert productiemethoden die economisch efficiënt zijn,

ecologisch en sociaal aanvaardbaar en voor de huidige generatie zonder de kansen van de toekomstige generatie te hypothekeren.' Het voorstel van Wervel is om dat op een opbouwende manier te formuleren. Het voorstel is : 'duurzame landbouw hanteert productiemethoden en principes die economisch, ecologisch, energetisch, sociaal en cultureel een meerwaarde creëren voor de huidige en toekomstige generaties.'. 'Energetisch'. wordt toegevoegd.

Onze huidige landbouw vergt meer energie-input dan dat er in de producten van energiewaarde aanwezig is, dit terwijl de landbouw één van de grootste zonne-energiesectoren is, die vroeger steevast meer energiewaarde in zijn producten leverde dan dat die verbruikte. Ik denk dat in relatie tot het behalen van de Kyotonormen de landbouw een heel belangrijke bijdrage kan leveren. 'Economisch efficiënt' wordt vervangen door 'economisch een meerwaarde creëren', want men kan heel economisch efficiënt water naar de zee dragen, wat momenteel dikwijls gebeurt. In hoofdstuk 2, waar het gaat over 'steunmaatregelen voor duurzame landbouw', zou ik willen voorstellen om te spreken over 'steunmaatregelen voor deelaspecten van duurzame landbouw'.

Duurzame landbouw is voor Wervel integraal. Men kan niet een bedrijfsvoering volgen die de biodiversiteit verhoogt en tegelijkertijd de sociale leefbaarheid van het bedrijf verlaagt. Bijgevolg moet de eerste paragraaf van artikel 4 van hetzelfde hoofdstuk 2 gewijzigd worden in 'die organisaties die statutair het doel hebben van de bevordering van één onder artikel 3 vernoemde activiteiten'. In hoofdstuk 4 artikel 15 ontbreken de socio-culturele aspecten zoals de verhouding tussen landbouw en consument, tewerkstelling en landbouw en het energetische aspect.

De naleving volgens hygiënische normen hoort niet thuis in dit decreet. Deze naleving zien we immers niet als een deelaspect van duurzame landbouw omdat dit vandaag, indien men zich aan het huidige hygiënebeleid houdt, eerder een hinder vormt voor kleine, duurzame initiatieven.

Het huidige hygiënebeleid is geënt op grootschaligheid op veeleer het bestrijden en niet zozeer het beheren van kiemen. We stellen dus voor om de naleving van hygiënische normen anders te formuleren of te verwijderen.

We kunnen ons ook vinden in een advies van de Mina-raad. In punt 5 stelt de Mina-raad immers dat er een goede kwaliteitsbewaking moet zijn in de

verdere besluitvorming rond dit decreet. Wij willen hier wel aan toevoegen dat die kwaliteitsbewaking kleinschalige initiatieven en vernieuwing niet mag verdringen. Dit gebeurt immers nu met de hygiënenormen.

Wervel staat voor kwaliteitsgaranties. Voor ons is dat geen verpakking maar inhoud. Het moet dan ook staan voor participatie van de doelgroep, voor engagement van de betrokkenen en voor onafhankelijkheid wars van alle belangenvermenging met andere sectoren bij de uitvoering van de activiteiten.

b. Discussie

De voorzitter : Ik heb een technische vraag. In uw eerste benadering vertrekt u van het voorontwerp. Het is beter als men van het ontwerp uitgaat. In het voorontwerp is er van artikel 2, paragraaf 6 immers geen sprake meer. De omschrijving 'duurzame landbouw' is niet meer opgenomen in het ontwerp. Uw opmerking over het voorontwerp heeft dus nog weinig zin in heel discussie. Dit was ook de kritiek die de eerste spreker uitbracht.

De heer Jef Van Looy : Ik maak me toch wat zorgen over de hygiënische normen. U hebt gezegd dat deze niet nodig zijn voor kleine bedrijven. Hoe legt u dat uit ? Wil u nog eens een poging doen ? Hygiënische normen zijn toch een cruciaal onderdeel van veilige voedselvoorziening ? Waar wil u naartoe ?

De heer Patrick De Ceuster : Ik heb helemaal niet gesteld dat hygiënische normen niet nodig zijn voor kleine bedrijven. De naleving van hygiënische normen is echter geen onderdeel van duurzaamheid. Een onderdeel van duurzaamheden zouden hygiënische normen die bijdragen tot duurzaamheid kunnen zijn. Het huidige hygiënebeleid bevat heel wat maatregelen die voor de kleine boer een hinderpaal zijn om duurzame initiatieven te nemen. Ik denk hierbij aan eigen voervermenging. Vaak hoor ik boeren klagen dat de opgelegde hygiënenormen dit economische en financieel onmogelijk maken.

Bij hygiëne gaat men bovendien te vaak uit van het bestrijden van kiemen en van het beheren van kiemen. In heel de levensmiddelenindustrie zijn er heel wat processen die omgaan met het beheer van kiemen en niet zozeer met de bestrijding ervan. Pasteurisatie en sterilisatie zijn er overbodig om een gezond, biologisch evenwichtig product te bekomen. Denk hierbij maar aan de yoghurt. Yoghurt wordt in België nog steeds niet verplicht gesterili-

seerd. We moeten er ons voor hoeden om bij hygiëne niet aan de naleving van normen te denken. We moeten daarentegen veeleer denken aan een positief omgaan met hygiëne en een beheer van microbiële omstandigheden. Dan past dit alles binnen een stap naar duurzaamheid.

5. Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (VELT)

a. Toelichting door de heer Geert Gommers, stafmedewerker

Velt is de organisatie die in Vlaanderen aan de wieg stond van de ecologische land- en tuinbouw. Dit is het uitgangspunt waarmee wij duurzame landbouw benaderen.

Mijn toelichting zal uiteenvallen in 2 delen. Enerzijds wil ik een inhoudelijke beschouwing over het begrip 'duurzame landbouw' geven. Anderzijds wil ik aantonen op welke manier 'duurzame landbouw' in dit decreet kan geconcretiseerd worden.

Wat is duurzame landbouw? Duurzame landbouw heeft een duidelijke definitie gekregen. In deze definitie kunnen we 3 duidelijke pijlers onderscheiden. Er is de economische, de ecologische en de sociale pijler.

Als men de huidige Vlaamse landbouw aan deze drie pijlers toetst, komt men tot een aantal vaststellingen. In de eerste plaats daalt het aantal boeren in Vlaanderen. Vanuit economisch standpunt is het zeker niet evident om vandaag de dag nog een landbouwbedrijf uit te baten. Boeren hebben het op economisch vlak heel moeilijk. De economische duurzaamheidspijler ligt dus heel moeilijk bij de doorsnee landbouwer.

Verder is er ook het ecologische aspect. De gangbare normen laten ons zien dat er heel wat problemen geweest zijn rond de mestproblematiek, de milieudruk en het pesticidengebruik.

Bij de sociale pijler komt men ten slotte ook tot de manier waarop landbouw ervaren wordt door de maatschappij en door mensen die zelf niet in contact staan met landbouw. Men moet hierbij vaststellen dat landbouw geen al te best imago geniet. Er is wel sprake van verbetering. De laatste enquêtes tonen dit ook duidelijk aan. Landbouw blijft echter nog altijd een thema waar heel wat mensen vragen rond hebben.

Bij deze drie pijlers moet men toch durven concluderen dat Vlaamse landbouw en duurzame landbouw niet zo goed met elkaar overeenkomen.

Indien men dan een blik werpt op de biologische landbouw van Vlaanderen, dan stelt men vast dat het aantal bioboeren toeneemt. Op vijf jaar tijd is het aantal Vlaamse bioboeren verdubbeld. Momenteel kennen we ongeveer 250 biologische bedrijven. Deze bedrijven zijn economisch rendabel. Anders zouden ze er niet zijn.

De belangrijke aspecten van biologische landbouw is dat er geen gebruik gemaakt wordt van kunstmest en pesticiden. Naar het ecologische aspect toe, biedt biologische landbouw dus zeker een meerwaarde.

Op dit ogenblik is er duidelijk meer vraag dan aanbod van biologische producten. Men merkt dat biologische landbouw maatschappelijk relevant geworden is. Men stelt geen vragen meer rond biologische landbouw. Een tiental jaren geleden deed men dit nog. Nu is deze periode voorbij. Biologische landbouw is duidelijk aanwezig in de maatschappij en dus maatschappelijk relevant.

Als men deze conclusies naast elkaar legt dan moet men vaststellen dat biologische landbouw misschien wel de meest duurzame vorm van landbouw is. Diverse onderzoeken, waaronder deze van het FAO, bevestigen dit.

Daarom frappeerde het me ook dat er in dit ontwerp van decreet amper iets gezegd wordt over biologische landbouw. Het komt wel zijdelings aan bod. Nergens wordt er echter een duidelijke definitie geformuleerd van wat biologische landbouw nu in feite is. Bij concrete acties wordt bio nergens vermeld.

We moeten landbouw ook in een bredere maatschappelijke context durven plaatsen. De overheid moet deze ambitie ook hebben. We mogen landbouw niet enkel beperken tot maatregelen voor boeren. We moeten er ook de andere schakels van de voedselketen bij betrekken. Men heeft ook de verwerkende bedrijven. Aan het einde van de schakel bevindt zich de consument.

Indien we willen dat er zich ook in Vlaanderen een duurzame landbouw ontwikkelt, is het heel belangrijk dat de consument zich een duurzaam levens- en voedingspatroon eigen maakt. Daarom moet de sensibilisering en participatie van de consumenten bij de manier waarop biologisch voedsel wordt ge-

produceerd, gestimuleerd worden. In dit decreet komt ook dit aspect niet of nauwelijks aan bod.

De overheid moet er niet alleen voor zorgen dat boeren duurzaam gaan produceren maar ook dat consumenten duurzaam gaan consumeren. In die context is het belangrijk dat een gezond eet- en voedingspatroon duidelijk gemaakt wordt aan de consument. Een consument kan maar kiezen als hij weet waarover hij het heeft. Als een consument bijvoorbeeld in een winkel wordt geconfronteerd met de aankoop van een liter melk, zal hij zich in de eerste plaats baseren op de prijs. Dit is in feite heel logisch. Een consument zal pas kiezen voor bio als hij weet wat het inhoudt. Daarom is het belangrijk dat ook hierrond initiatieven ontwikkeld worden. Zowel voor de boer als voor de consument moeten er dus duurzame initiatieven ontwikkeld worden.

Als ik het aspect bio en het aspect van de consument meeneem naar dit decreet, kom ik tot een aantal aanbevelingen. Vooreerst moet men meer aandacht besteden aan de biologische landbouw. Dit wordt trouwens ook gezegd in het advies van de MiNa-raad. Hierbij vragen we expliciet om in een aantal artikelen het aspect van de bevordering van biologische landbouw, duidelijk in te lassen. Het is evident dat biologische landbouw de meest duurzame vorm van landbouw is. Dit moet dan ook duidelijk in een decreet opgenomen worden.

Men moet niet enkel de boeren stimuleren om duurzamer te produceren. Ook de consument moet aangemoedigd worden om duurzaam te consumeren. Hierbij komt men bij het laatste hoofdstuk van het decreet terecht. In hoofdstuk vijf over de landbouweducatie zouden er ruime mogelijkheden moeten voorzien worden voor organisaties die zowel voor de duurzame landbouw als voor de duurzame voeding, initiatieven ontwikkelen. Daarom stelt Velt voor om artikel 20 uit te breiden en niet enkel te spreken over educatieve en visievormende activiteiten rond landbouw. Activiteiten rond duurzame voeding zouden er ook in opgenomen moeten worden. De boer heeft de consument nodig als stimulator voor de duurzame landbouw.

Tegelijkertijd vragen we ook om de erkenningsvoorwaarden voor centra voor landbouweducatie niet te eng in te vullen. Nu staat er duidelijk dat instellingen die voor een dergelijke erkenning in aanmerking willen komen, statutair moeten vermelden dat ze educatieve zaken rond landbouw willen ontwikkelen. Men moet dit ruimer durven bekijken. Men moet ook organisaties die dergelijke zaken laten deel uitmaken van hun globale takenpakket en die niet alleen met landbouw maar ook met

voeding bezig zijn, laten genieten van ondersteunende maatregelen.

Daarom vragen we ook om artikel 21 uit te breiden. Hierbij stellen we dat het bevorderen van kennis en visie over duurzame landbouw moet opgenomen worden in het decreet.

Dit waren de twee inhoudelijke punten. Natuurlijk koesteren we ook een aantal andere bekommernissen. Hierbij sluiten we ons aan bij de discussie die ook bij vorige sprekers reeds aan bod gekomen is.

Eenzijds is er de afstemming van dit decreet op andere criteria en modaliteiten van reeds bestaande decreten. Ik denk hierbij onder andere aan landbouwvorming.

Verder is er ook de concrete invulling van uitvoeringsbesluiten. Pas dan wordt duidelijk welke budgetten en mogelijkheden dit decreet in de praktijk biedt.

Daarstraks werd aan de vertegenwoordiger van de Boerenbond, de heer Devisch, gevraagd wat hij op dit ogenblik zou doen met dit decreet. Men kan dit decreet behouden op voorwaarde dat er aandacht besteed wordt aan biologische landbouw en aan de consument. Daarnaast moet er ook een duidelijk, globaler decreet komen. Dit laatste decreet moet dan stipuleren wat biologische landbouw precies inhoudt.

b. Discussie

De heer Didier Ramoudt : Is VELT geïnteresseerd om een van de VZW's te beheren ?

De heer Geert Gommers : Wij hebben ons nog niet over deze vraag gebogen omdat ze niet relevant is. Omdat de biologische boeren voortrekkers zijn, horen zij in die VZW's thuis. Daarnaast moet de voedingssector er ook vertegenwoordigd zijn. Niemand zal op een duurzame manier produceren als dat de consument koud laat.

De voorzitter : Als de biologische boeren voortrekkers zijn, moet ik daar dan uit dan afleiden dat de andere boeren geen voortrekkers zijn ?

De heer Geert Gommers : We mogen duurzame landbouw zeker niet verengen tot biologische landbouw. Uit studies van de FAO blijkt evenwel dat de biologische landbouwers al voldoen aan de voorwaarden om van duurzame landbouw te kunnen spreken.

6. Algemeen Boerensyndicaat

a. Toelichting door de heer Guy Depraetere, Algemeen Secretaris

Het ontwerp van decreet tot bevordering van een duurzame landbouw is een goed initiatief omdat het een kader schept om systemen en structuren te organiseren. Het beleid begeleidt en steunt landbouwers die op een duurzame manier werken.

De duurzame alternatieven zullen de landbouwbedrijven helpen in hun strijd tegen de globalisering, ook al zal maar een klein aantal bedrijven volledig overstappen op een duurzame activiteit. Veel landbouwers hebben immers geen tijd meer om zo'n alternatieve activiteit erbij te nemen. Een aantal landbouwers heeft ander werk gezocht buiten de landbouw. Nog andere zijn erin geslaagd hun bedrijf snel uit te breiden omdat veel landbouwers ermee stoppen. Deze laatste groep vormt de overgrote meerderheid, en werkt vaak al op een duurzame manier. Misschien kunnen ze nog duurzamer werken en precies daarom moeten ze betrokken worden bij de discussie. Ten slotte vragen wij het begrip duurzaamheid zo breed mogelijk te interpreteren. Dat houdt in dat ook het Vlaamse en het Europese beleid duurzaam moet worden.

Het Vlaamse niveau moet de bedrijven zekerheid bieden. Honderden bedrijven zitten zonder vergunning of nutriëntenhalte, maar door het Mestdecreet kan dat niet geregulariseerd worden. Duizenden bedrijven voelen zich bedreigd door de expansie van natuur en bos, door bepalingen over Monumenten en Landschappen en door het ontwerp van decreet inzake Erfgoedlandschappen.

De Europese en mondiale globalisering is net het tegenovergestelde van duurzaamheid. Globalisering en liberalisering zijn enkel en alleen in het voordeel van grote multinationale traders en actoren. In Vlaanderen en in de ontwikkelingslanden zullen de boeren daar echter niet beter van worden. Veel landbouwers zullen ermee stoppen zodat er op termijn alleen nog enkele gigantische landbouwbedrijven overschieten. De overheid vraagt de landbouwer duurzaam te werken, maar doet dat zelf niet. De overheid zorgt integendeel voor onzekerheid.

Het suikerbeleid, de gekoppelde premies en aanbodbeheersing waren voorbeelden van duurzame systemen. Men heeft ze overboord gegooid en laat de anarchie heersen. Om de schade toch enigszins te beperken moeten de landbouwers maar duur-

zaam werken. Wie zal de landbouwers van het nut daarvan overtuigen ?

Door marktbeschermende maatregelen af te schaffen, leveren we het landbouwwinkomen over aan de grillige wereldmarkt. De toekomst van de landbouw wordt daardoor niet duurzaam, maar juist onzeker. Onze landbouw produceert kwalitatief hoogstaande producten, die traceerbaar zijn. Bovendien produceert de landbouwer met respect voor het milieu, het dierenwelzijn en de sanitaire voorzieningen. Als we onze landbouw overleveren aan de wereldmarkt, geven we onze landbouw de doodsteek.

Omdat de bedrijven blijven groeien, stijgt hun waarde voortdurend. Een landbouwbedrijf overnemen wordt steeds duurder. Dat in combinatie met de grote onzekerheid vermindert het aantal geïnteresseerde kandidaten. Bovendien werkt het beleid dit fenomeen nog eens in de hand. De nutriëntenhalte heeft een waarde gekregen en moet worden betaald bij een overname. Het nieuwe melkquotummobiliteit bepaalt dat niet alleen het quotum, maar ook de grond moet worden overgenomen. De Mid Term Review creëert toeslagrechten waarvoor eveneens betaald moet worden.

In het ontwerp ontbreekt dus een voldoende breed referentiekader voor onder andere voornoemde overnameproblemen. Concreet worden een aantal essentiële knelpunten niet aangepakt. De bedrijven krijgen onvoldoende rechtszekerheid. Het blijft jammer dat de mestbank in de jaren '95, '96 of '97 na een grondige screening geen mogelijkheid tot regularisering geboden heeft. Honderden bedrijven zijn niet of onvoldoende vergund. Ik roep dit parlement op om dit probleem alsnog op te lossen. Het betreft 600 tot 700 bedrijven.

De landbouw krijgt evenmin een ruimtelijke zekerheid. De bedrijven worden belaagd door de natuurexpansie. Ook de inkomensstabiliteit blijft bestaan. Duurzame landbouw moet dat probleem verhelpen. Basisproducten zoals aardappelen en vee zijn echter gemakkelijk vatbaar voor uitbuiting. Daarom zou men de contracten nader moeten bekijken en betere contacten onderhouden met de distributiesector. Volgens ABS zouden de starters veel beter begeleid en gesteund moeten worden.

Een beleid voor duurzame landbouw moet ook zorgen voor een betere contractuele relatie tussen landbouw en verwerker ; meer interprofessionele akkoorden ; meer prijsafspraken met de distributiesector ; een transparanter voedselbeleid met een controle van de landbouw- en consumentenprijs ;

een betere informatie van de burger over de landbouw. De landbouwer krijgt maar een fractie van de prijs die een consument uiteindelijk voor de verwerkte producten betaalt. Voldoende transparantie zou ervoor zorgen dat ook de consument tot dat inzicht komt. Met een klein beetje meer zou de boer gelukkig zijn, terwijl de consument dat verschil niet eens zou voelen.

Voorts wil ik nog een aantal algemene opmerkingen maken. De diverse centra moeten een duidelijke band hebben met de landbouw en niet enkel vertegenwoordigers van de groene of milieubeweging tewerk stellen. De scholing mag niet enkel handelen over milieu- en natuurmaatregelen, maar moet voldoende ruim zijn. De drie pijlers van de duurzame landbouw zijn niet evenwaardig. Zonder levensvatbare bedrijven is er geen landbouw. De economie is dus de centrale pijler.

Er moet een goede controle zijn zodat bepaalde centra of instituten niet meermaals betoelaagd worden. Alle mogelijke belangstellenden toelaten, kan verrijkend zijn. Een versnippering van de centra kan contraproductief werken. Het zou jammer zijn als bepaalde interessante thema's niet aan bod kunnen komen door een gebrek aan cursisten. Vooral het programma en niet zozeer het aantal centra zal van doorslaggevend belang zijn.

Bij de erkenning van de centra moet men rekening houden met een aantal basisvereisten. Zo moeten de lesgevers van de centra een landbouwopleiding gevolgd hebben of voldoende relevante ervaring hebben. Het centrum moet een aanspreeklocatie en een minimum aantal landbouwdeskundigen tewerkstellen. Hoe zullen de bestaande vormingscentra in de nieuwe regelgeving passen ?

Het ABS stelt voor om in artikel 2, 8°, en in artikel 8, 2°, de woorden 'voedselveiligheid en tracerings' toe te voegen en aan artikel 8 een vierde punt toe te voegen, namelijk 'personen die landbouwactiviteiten uitoefenen of zullen uitoefenen voor te bereiden op een bedrijfsovername'. In artikel 10 stellen we voor om een vijfde punt toe te voegen : 'ze heeft affiniteit en ondervinding met het totale landbouwgebeuren'. Tot slot vragen we dat in artikel 21, 3°, 'al dan niet in de landbouwsfeer' wordt geschrapt.

b. Discussie

Mevrouw Veerle Declercq : We mogen gebrekkige aangifte of vergunningen niet al te lichtzinnig regulariseren. We mogen de landbouwers die wel al jaren lang in orde zijn niet benadelen.

De heer Guy Depraetere : Alle dossiers moeten vooraf grondig onderzocht worden. Er mag inderdaad geen fraude zijn. Regulariseren kan als het een vergetelheid, een administratieve fout of een fout van de voorganger betreft.

Mevrouw Veerle Declercq : Moeten de landbouworganisaties de landbouwers dan niet beter informeren ?

De heer Guy Depraetere : Boeren zijn vaak hardhorig. Ze hebben niet altijd gestudeerd en lezen niet altijd alle berichten. Niet alle boeren zijn trouwens aangesloten bij een organisatie.

Mevrouw Veerle Declercq : Het is misschien interessant om eens na te gaan welke boeren niet in orde zijn met de regels. Betreft het hier vooral boeren die niet aangesloten zijn bij een organisatie ?

De heer Guy Depraetere : Ik schat dat 20 tot 30 procent van de bedrijven niet aangesloten is.

De heer Didier Ramoudt : Ik hoorde in deze uitzetting een liberaal accent, maar ook een corporatistisch trekje. U spreekt over 4 centra, en u gaat er vanuit dat die nu reeds bestaan. Stel dat uw centrum daar niet bij zou geen horen in een toekomstig decreet : hoe zou u daar dan tegenover staan ?

Hoe ziet u de spreiding van deze centra ? Moeten ze volgens u verspreid zijn over de verschillende provincies, of ziet u er juist één per provincie ?

De heer Guy Depraetere : Volgens mij moeten ze gespreid worden over Vlaanderen. Bij bepaalde thema's zullen de kandidaat-lesvolgers wellicht beperkt zijn, maar we moeten de respons afwachten. Dat wij niet één van die vier centra zouden worden is theoretisch mogelijk, maar lijkt mij zeer onwaarschijnlijk.

De heer Didier Ramoudt : Moet ik dit opvatten als een bekentenis van het feit dat het hem er eigenlijk om te doen is een aantal bestaande centra subsidie te gaan geven ? Dit is een ontwerp van decreet, daar komt dus nieuw geld voor.

De heer Guy Depraetere : Ik denk dat er inderdaad moet uitgegaan worden van bestaande structuren, maar dat die moeten openstaan voor nieuwe benaderingen en nieuwe gegevens. Bij onvoldoende kandidaat-lesvolgers zal er ook een samenwerking tussen de verschillende centra moeten georganiseerd worden om versnippering tegen te gaan.

Bij zo'n versnippering stel ik mij vragen betreffende de efficiëntie.

De voorzitter : U had het tot driemaal toe over een prijzenval. Hoe komt het dat de consument daar nooit iets van merkt ? Voor hem dalen de prijzen nooit ; hij voelt alleen maar de prijsstijgingen.

De heer Guy Depraetere : Sinds de telefonie en de elektriciteit geliberaliseerd zijn kan de consument voor die producten de laagste prijs bedingen. Liberalisatie is voor hem een goede zaak, maar voor de landbouw gebeurt die niet. Het basisproduct is eigenlijk ook van relatief weinig belang in de prijzen die de consument moet betalen. En bovendien is het in de verkoop en de distributie niet gangbaar de prijzen naar beneden te halen. Eens de consument eraan gewoon is veel te betalen laat men hem liever bij die gewoonte. Er zijn slechts een paar schaarse voorbeelden van slagers die bij de prijzenval van het rundvlees een jaar of twee geleden hun prijzen inderdaad aangepast hebben. Misschien moet er op beleidsniveau over nagedacht worden wat hieraan te doen valt.

De voorzitter : Dat is eigenlijk federale materie, maar we kunnen een suggestie doen.

7. Belbior

a. Toelichting door de heer Dirk Hebben, medewerker

In het ontwerp van decreet is de omschrijving van de begrippen landbouw en landbouwer veel te ruim. Iemand die wat konijnen kweekt kan zich in theorie al landbouwer noemen. Hoewel het er in de landbouw niet alleen om gaat marktbaar producten te produceren, zou aan het begrip landbouwer toch de voorwaarde moeten gekoppeld worden dat de landbouwactiviteit uitgeoefend wordt met het oog op het verwerven van een deel van het inkomen.

Bovendien is er, wat de ruimtelijke ordening betreft, een zeer sterke druk van de niet-landbouwactiviteiten : en worden bijvoorbeeld heel wat landbouwgronden opgeëist door mensen die in hun vrije tijd met paarden omgaan en daar een weide en wat stallingen voor nodig hebben. Mensen die beroepsmatig aan landbouw willen doen moeten daarin beschermd worden.

We worden vandaag met heel wat kwaliteitscontrolesystemen, normen en certificeringen geconfron-

teerd. Maar heel vaak gaat het daarbij niet echt om duurzaamheid.

Ik ga ook niet akkoord met de stelling van de heer Devisch, wanneer die pleit voor het koste wat kost opgebruiken van de Europese subsidies. Europese subsidies kunnen enkel naar mensen gaan wier inspanningen verder gaan dan de wettelijke norm. Iemand die aan de wettelijke normen betreffende dierenhuisvesting, hygiëne en dies meer voldoet komt volgens mij niet in aanmerking voor Europa. Het meer doen dan wettelijk verplicht is kan in verschillende richtingen gaan. Duurzaamheid heeft te maken met het aannemen van een langetermijnvisie.

Uit economische noodzaak kunnen de boeren bijna niet anders dan enkel op korte termijn denken en zijn productiekosten zo laag mogelijk houden. Boeren die duurzaam willen werken en bewust hogere productiekosten aangaan om ervoor te zorgen dat de voedselgarantie voor de volgende generaties veilig gesteld wordt hebben volgens ons recht op ondersteuning.

Niet alle biologische landbouw is duurzaam. Voor een groot stuk ontbreekt communicatie met de consument. Biologische tomaten met het vliegtuig uit Marokko invoeren kun je moeilijk duurzaam noemen. Wij ondervinden de druk van de grote distributeurs die het jaar rond een continuïteit in hun assortiment aan producten willen. Daardoor komt de lokale productie niet aan bod.

Consumenten willen in de periferie van de grote steden wonen, waardoor de landbouw daar door grondspeculatie weggedrukt wordt. Toch wil diezelfde consument wel producten kopen die bij wijze van spreken aan zijn achterdeur geproduceerd werden. Er moet dus dringend aan consumentenopvoeding gedaan worden. Daarom ook zijn wij geen voorstander van een prijzenregulerende overheid : de vrije markt moet spelen en de consument moet bereid zijn een eerlijke prijs te betalen. De communicatie tussen de producent en de consument moet de meerprijs ten opzichte van de gangbare producten verantwoorden. Dat is een duurzame manier van werken.

b. Discussie

De heer André Denys : De biologische producten geraken niet tot in de grote distributiecentra. Zij kennen wel succes bij Colruyt, Carrefour en andere, maar ze komen grotendeels uit het buitenland. Voor de consument die een biologisch product wil, heeft het niet veel belang vanwaar dat komt. Onze

eigen biologische landbouw zal pas succes kennen als het de grote distributiecentra kan bereiken. Wat ontbreekt daarvoor ?

Ik weet niet of FEDIS hier een antwoord kan op geven. Als men een grote doorbraak wil inzake biologische landbouw, moeten ook de grote distributiecentra mee willen. Hoe komt het dat die distributiecentra opteren voor producten uit het buitenland en niet voor Vlaamse producten ?

De heer Dirk Hebben : Eén van de belangrijke criteria voor de distributiecentra is continuïteit en grote hoeveelheden en op dat gebied heeft men in Vlaanderen een inhaalbeweging te maken. In de Nederlandse frigopolders bijvoorbeeld is men al jaren op grote schaal met biologische akkerbouw bezig. De bedrijven zijn daar ook efficiënter gestructureerd. Op een aantal punten zit Vlaanderen met schaalnadeln.

De Vlaamse biologische boeren staan wel sterk in de productie van typische groenten van hier, zoals prei, bloemkool en broccoli. In die zin is het mijn stelling om te gaan naar een tweesporenbeleid. Enerzijds moet men zich toeleggen op de producten waar men qua teelttechniek en qua klimaat sterk in is. Daarnaast moet men zich toeleggen op producten die minder voor de grote distributiecentra zijn. Men ziet ook meer en meer de prijzendruk van producten uit Oost-Europa, omdat men daar ook met andere productiekosten zit.

De voorzitter : Als er steunmaatregelen moeten genomen worden, moeten ze dan voor de biolandbouw zijn ?

De heer Dirk Hebben : Ik denk dat de biolandbouw op heel wat punten aan de definitie van 'duurzaam' voldoet, maar dat ook andere landbouwers hiervoor in aanmerking komen. Het probleem is dat mensen die duurzaam produceren, maar hun producten in het gangbare handelscircuit moeten verkopen, het zeer moeilijk hebben. De biosector is misschien de enige sector die begrepen heeft duurzaam produceren ook een duurzame afzet vergt.

8. Bond Beter Leefmilieu (BBL)

a. Toelichting door de heer Bart Martens, beleidscoördinator

De heer Bart Martens : Volgens de memorie van toelichting is de doelstelling van het decreet een decretaal kader te creëren om invulling te geven aan de tweede pijler van het EU-landbouwbeleid,

met name het beleid inzake plattelandsontwikkeling. Tegelijkertijd stelt men vast dat de huidige decretale basis voor de uitvoering minimaal, versnipperd en onvoldoende is. Wat is juist die tweede pijler van het Europees landbouwbeleid ? De tweede pijler is opgebouwd met Agenda 2000, het uitbreidingsplan van de EU en ook een landbouwhervormingsplan inhoudt. De tweede pijler is geconstrueerd naast de eerste pijler van het klassieke prijzen marktbeleid. Deze tweede pijler past volledig in de filosofie van de opeenvolgende EU-landbouwhervormingen, waarbij men tracht te gaan van subsidies voor produceren van overschotten die met exportsteun op derdewereldmarkten worden gedumpt naar eerlijke vergoedingen voor maatschappelijke diensten die landbouwers leveren, zoals natuur- en landschapsbehoud, recreatie- en toerismediensten, zorg, integraal waterbeheer, en dergelijke meer. Een ander doel van die tweede pijler is de diversificatie en de versterking van de plattelandseconomie en tenslotte ook het instandhouden van het milieu en het landelijk erfgoed.

Is voorliggend ontwerpdecreet een voldoende wettelijke basis voor die tweede pijler ? De BBL denkt van niet. Het ontwerpdecreet reikt enkel een erkennings- en subsidiekader aan voor centra die uitvoering geven aan sommige maatregelen van het programmeringsdocument inzake plattelandsontwikkeling. Men voorziet enkel steun voor landbouwactiviteiten, landbouwproducten en landbouwers. Nochtans gaat plattelandsontwikkeling, zoals de EU het heeft vorm gegeven, over veel meer. In de plattelandseconomie zijn ook andere producenten van goederen en diensten aanwezig. Er zijn natuurverenigingen, er zijn regionale landschappen, KMO's, bedrijven, vervoersbedrijven, en dergelijke meer. Er worden ook andere producten en diensten aangebracht zoals recreatie, toerisme, milieu- en landschapszorg, natuur- en bosbeheer, openbaar vervoer, postdiensten en dergelijke meer. De bedoeling van de EU was om die plattelandsontwikkeling te diversifiëren en te verbreden.

Het Landbouw-Economisch Instituut (LEI) in Nederland heeft recent een studie uitgebracht waarin ze 8 plattelandsontwikkelingsplannen van 8 verschillende Europese regio's heeft vergeleken. Men is daarbij tot de conclusie gekomen dat er verschillende relaties zijn tussen vraag en aanbod in de plattelandseconomie. Langs de kant van de producenten zijn er ook andere producten en diensten dan de klassieke landbouwproducten en diensten. Ook niet-landbouworganisaties bieden op vlak van landschap- en natuurbeheer diensten en producten aan.

Tenslotte is er ook een industriesector en een dienstensector. Het LEI heeft 5 elkaar uitsluitende prioriteiten kunnen ontwaren in het Europees plattelandsbeleid. Eerste prioriteit is het versterken van het duurzaam produceren van agrarische producten en bosbouwproducten. Tweede prioriteit is het stimuleren van de productie van landschap en natuur en milieumanagement op agrarische bedrijven. Derde prioriteit is het bevorderen van agro-toerisme en andere niet-agrarische activiteiten op agrarische bedrijven. Vierde prioriteit is het stimuleren van de productie van landschap en natuur en milieumanagement door natuurbeheerorganisaties. Ten slotte is er het aanmoedigen van economische activiteiten van de industrie- en dienstensector in plattelandsgebieden.

De BBL stelt vast dat het voorliggende decreet enkel voor die eerste twee prioriteiten een decretale basis voorziet en dat de andere prioriteiten geen decretale basis krijgen. Het blijkt ook dat het Vlaams plattelandsontwikkelingsplan aan die prioriteiten weinig aandacht schenkt. Uit de voorliggende tabel blijkt dat Vlaanderen het minst aandacht schenkt aan de versterking van de concurrentiepositie van haar plattelandsgebieden door een diversificatie van de plattelandseconomie en ook het minst aandacht schenkt aan het instandhouden van het milieu en het landelijk erfgoed. Slechts 23 procent van het budget plattelandsontwikkeling gaat naar maatregelen die het milieu en het landelijk erfgoed instandhouden. De conclusies van de auteurs van die studie zijn onder andere dat het Vlaams plattelandsontwikkelingsplan een 'boeren-POP' is, dat een zeer conservatieve invulling geeft van het plattelandsbeleid of wat de EU daarvoor verstaat. Het is dus ontoereikend om een reconversie van de plattelandseconomie mogelijk te maken en om het milieu en landelijk erfgoed te beschermen. Het is een onvoldoende basis voor een regiospecifieke diversificatie van de plattelands-economie.

Tot besluit denk ik dus dat het ontwerpdecreet duurzame landbouw een vlag is die de lading niet dekt. Het gaat niet over duurzame landbouw. Het gaat zelfs niet over plattelandsontwikkeling. Het is een decreet dat een decretale basis biedt voor de uitvoering van sommige maatregelen van het Vlaams plan inzake plattelandsontwikkeling. Het is een 'Sinterklaasdecreet' dat eenzijdig gericht is op het stimuleren van landbouwactiviteiten en het produceren van landbouwproducten door landbouwers. Het laat andere spelers en andere activiteiten buiten beschouwing. Het biedt ook geen garanties voor een planmatige aanpak.

De BBL denkt dat het Vlaams Parlement daarin een belangrijke rol te spelen heeft. De plattelandspoot, de tweede pijler, wordt belangrijker. De EU heeft beslist om de budgetten voor die tweede pijler te gaan verdubbelen. Aangezien het om cofinanciering gaat, wil dit zeggen dat ook Vlaanderen dubbel zoveel budgetten daarvoor moet vrijmaken. Het is dus belangrijk dat het Vlaams Parlement zich daarmee moet inzetten. De BBL vindt dat het decreet moet voorzien in een planmatige opmaak van een plattelandsontwikkelingsplan met een duidelijke rol voor het parlement, dat bijvoorbeeld de krachtlijnen van zo een plan moet goedkeuren. De BBL hoopt dat er binnen het parlement bereidheid is om een bredere decretale basis op te bouwen met een bredere scope, waarbij ook andere producten en diensten voor ondersteuning in aanmerking komen. Andere spelers dienen eveneens in aanmerking te komen voor steun. Er dient ook meer aandacht geschonken te worden aan een diversificatie van de plattelandseconomie met een rol voor de provincies voor een gebiedsgerichte invulling daarvan.

Deze nieuwe, bredere decretale basis moet voorzien in een planmatige aanpak waarbij een duidelijke rol wordt weggelegd voor het Vlaams Parlement. Het Vlaams Parlement moet zowel bij het vastleggen en goedkeuren van nieuwe programma's voor plattelandsontwikkeling als bij de evaluatie van nieuwe programma's betrokken worden.

Deze planmatige aanpak moet, wat ons betreft, ook voorzien in een duidelijke maatschappelijke inspraak.

Voor de opmaak van een dergelijk decreet moet ook lering getrokken worden uit de studie over de verschillende plattelandsontwikkelingsplannen van verschillende Europese regio's. Deze studie werd uitgevoerd door het Landbouweconomisch Instituut van Nederland. Het Instituut formuleert een aantal zeer concrete beleidsaanbevelingen.

Verder zou men ook lessen moeten trekken uit de evaluatie rond het lopende plattelandsontwikkelingsplan. Deze studie werd uitgevoerd door Belconsult en zal eerstdaags opgeleverd worden. Het is misschien ook eens zinvol dat de mensen die deze studie uitvoerden hier ook eens uitgenodigd worden. Op die manier zou men kunnen nagaan op welke manier Vlaanderen invulling gegeven heeft aan haar eigen plattelandsontwikkeling.

Ten slotte zijn we ook van mening dat de mensen die rond het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie werken, de opdracht hebben om de platte-

landseconomie te diversifiëren. Deze mensen zijn immers op zoek gegaan naar mogelijkheden om verlaten bedrijfsgebouwen of verlaten stallen weer een toekomst te geven.

In het breder decreet moet er ook een basis gelegd worden voor de uitvoering van andere maatregelen die het hervormd landbouwbeleid met zich meebrengt. Het hervormd landbouwbeleid zegt bijvoorbeeld ook dat de inkomenssteun die de Europese Unie aan boeren geeft, moet gekoppeld worden aan de naleving van bepaalde milieuvoorwaarden, van voorwaarden rond voedselkwaliteit en van voorwaarden rond dierenwelzijn.

Waarom kan dat bredere decreet hier niet onmiddellijk een wettelijke basis voor voorzien ?

Als men uiteindelijk toch beslist om met dit beperkte St.-Niklaasdecreet door te gaan, denken we dat er meer duidelijkheid nodig is over de verhouding tussen enerzijds de maatregelen die voor ondersteuning en subsidiëring zorgen en anderzijds de erkenning van centra die in het decreet voorkomen. Het decreet bevat verschillende maatregelen en erkent centra maar nergens wordt er een relatie gelegd tussen deze beide. Kunnen de subsidiëringmaatregelen enkel uitgevoerd worden door erkende centra ? Dit is nergens in het ontwerpdecreet terug te vinden. Zijn de erkende centra een doorgeefluik voor subsidies of moeten ze al deze maatregelen zelf gaan uitvoeren ? Daar is bestaat de grootste onduidelijkheid over.

Wij vinden ook dat biologische landbouw een meer prominente rol moet krijgen in dit decreet. Artikel drie bevat de lijst met productiemethodes die voor ondersteuning in aanmerking komen. Artikel vijftien heeft het over sensibiliseringsacties. Geen van beide artikels heeft het echter over de rol van de biologische landbouw.

We vinden ook dat de afzetbevordering moet beperkt blijven tot producten die voortkomen uit gecertificeerde, duurzame landbouwmethoden.

Ten slotte zijn we ook van mening dat sensibiliseringsacties gericht moeten zijn op een meer duurzaam voedingspatroon. Sensibiliseringsacties, gericht op de consument, moeten voor steun in aanmerking komen. We weten allemaal dat we te veel vet en veel vlees eten. Dit kost onze gezondheidszorg handen vol geld. In plaats van met Vlaamse en Europese subsidies reclame te maken voor ons varkens- en rundsvlees, zou het veel beter zijn om sensibiliseringsacties op te zetten voor een meer vezelrijk en plantaardig dieet.

b. Discussie

De voorzitter : Ik heb nog een vraag over de studie van Belconsult. Deze studie werd niet besteld door de Vlaamse regering. Wordt deze studie soms besteld door de verenigingen die het beheer van het platteland moeten opvolgen ? Is deze studie enkel bedoeld voor intern gebruik of zal ze ook overhandigd worden aan de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement ?

U beweert dat de commissie zich over deze studie zou moeten buigen. Door wie is ze eigenlijk besteld ? Wat is de bedoeling van deze studie ?

De heer Bart Martens : De Europese verordening rond plattelandsontwikkeling legt op dat er een evaluatie moet komen. Elke lidstaat moet zich hier aan houden en moet dus zijn eigen plattelandsontwikkeling evalueren. Deze studie is dus besteld door de Vlaamse regering en door de bevoegde minister.

De heer Jean-Pierre De Leener, afgevaardigde van het kabinet van minister Ludo Sannen : Het gaat hier om een tussentijdse evaluatie. Deze wordt ons opgelegd door een Europese verordening. Ze is besteld door het managementscomité. Dit comité is op zich de koepel van de verschillende beheersdiensten die maatregelen uitvoeren binnen het plattelandsontwikkelingsplan van Vlaanderen. Het resultaat van de studie zal worden meegedeeld aan het comité van toezicht. Dit laatste comité is samengesteld uit vertegenwoordigers van diverse ministeriële kabinetten en verschillende raden. Dit betekent dat op het ogenblik dat deze studie het comité is gepasseerd en wordt meegedeeld aan de Vlaamse regering, deze studie een openbaar stuk is geworden. De Vlaamse regering zal deze studie dan naar Europese Unie sturen. Op dat ogenblik zal deze studie ook beschikbaar zijn voor de verschillende bestaande adviesraden.

De heer Jacky Maes : Opteert de heer Martens ervoor om liever dit decreet dan helemaal geen decreet te hebben ?

De heer Bart Martens : Er is een spreekwoord dat zegt : 'Beter een vogel in de hand dan tien in de lucht.' Mijn vereniging houdt liever van vele vogels in de lucht dan één in de hand. Ik koester een dubbelzinnige houding ten opzichte van dit decreet. Enerzijds zou het spijtig zijn indien er door problemen op het vlak van decretale onderbouw, bepaalde maatregelen uit het programma rond de Vlaamse plattelandsontwikkeling niet uitgevoerd zouden kunnen worden. Indien dat een probleem zou ople-

veren, zou het beter zijn om door te gaan met dit minimalistisch decreet. Ondertussen zou men dan kunnen verder werken aan een veel bredere basis rond een écht decreet van duurzame landbouw.

Indien er geen juridische problemen bestaan voor de uitvoering van het huidige programma rond plattelandontwikkeling dan zijn wij geen vragende partij voor dit decreet. Men kan dan beter het huiswerk ineens opnieuw maken en een ernstig decreet uitwerken. Dit decreet zou dan kunnen invulling geven aan het begrip 'duurzame landbouw' en aan het beleid rond plattelandontwikkeling. Ik zou dus alles willen laten afhangen van de juridische problemen die er zouden kunnen opduiken bij de uitvoering van het huidige programmeringsdocument rond plattelandontwikkeling.

De heer Jacky Maes : Vindt u het dan wel terecht dat dit decreet behandeld wordt in de commissie landbouw ? U beweert toch dat de vlag de lading niet dekt.

De heer Bart Martens : Het huidige decreet moet in deze commissie behandeld worden. Ook de commissie leefmilieu zou er zich echter moeten kunnen over uitspreken.

U stelt eigenlijk een moeilijke vraag. Plattelandontwikkeling heeft te maken met landbouwbeleid, met ruimtelijk ordeningsbeleid, met milieubeleid en economisch beleid. Het gaat immers over plattelandseconomie.

Het is dus zeer moeilijk om dit onderwerp in een commissie te behandelen.

9. Dienst voor Residucontrole (DRC)

a. Toelichting door de heer Luc Peeters, afgevaardigde

Ik ga het hebben over de manier waarop men in lastenboeken omgaat met duurzame principes.

Als men een verband legt met Fedis wil ik benadrukken dat Fedis ons de opdracht geeft om binnen de heel Europa alles op te volgen wat met kwaliteitscontrole, lastenboeken en productieschema's te maken heeft.

Ik zal proberen duidelijk te maken op welke manier men als lastenboekontwikkelaar omgaat met alle principes en met alle wetgeving. Voorts zal ik het ook hebben over de vooropgestelde doelstellingen.

In de eerste plaats wens ik te stellen dat het bij dit alles om lastenboeken van goede agrarische praktijk (GAP-lastenboeken) gaat. Ik doe dus afstand van alles wat te maken heeft met een goede distributie, goede vervaardigings- en goede experimenteringspraktijken.

Wel wil ik het onderwerp wat verbreden. In die zin dat, wanneer we lastenboeken gaan ontwikkelen, we niet alleen gaan kijken naar duurzame landbouw en duurzame principes. We houden ook rekening met eisen rond voedselveiligheid en bepaalde hygiënische codes om op bepaalde ogenblikken hygiënische eisen in lastenboeken in te bouwen. Omwille van vragen rond ethische productiemethodes is het ook mogelijk dat er voorwaarden in verband met ethisch produceren en arbeidsvoorwaarden in het lastenboek worden opgenomen. Uiteraard bevatten de lastenboeken ook alles wat met kwaliteit te maken heeft.

Het is dus niet zo dat hygiënische maatregelen, zoals mest die voorkomt in een krop sla, iets met duurzame landbouw zou te maken hebben. Het is echter wel een essentieel onderdeel van een lastenboek rond hygiënische codes en de afwezigheid van vreemde stoffen.

Lastenboekontwikkeling en lastenboekproductie is in feite een relatief jong fenomeen. Indien men zich tot de Vlaamse situatie beperkt, dan merkt men heel sterke opkomst rond de jaren 1995-1996. Het is bij dit alles belangrijk te vermelden dat Vlaanderen, samen met het Verenigd Koninkrijk, een voortrekkersrol gespeeld heeft.

Als men de tijdslijn doortrekt dan stelt men vast dat de Vlaamse en Engelse lastenboeken de basis vormen van de Eurebgeb-lastenboeken. Deze lastenboeken zijn voor de ene last en voor de andere een voordeel. Ze hebben zich in ieder geval, met de sterke steun van de grootwarenhuizen, mondiaal verspreid. Deze Eurebgeb-lastenboeken werden in 1997 gelanceerd. Het zal wellicht contradictorisch klinken maar de Eurebgeb-lastenboeken waren een tegenreactie tegen de overvloed aan bestaande lastenboeken. Men zag door het bos de bomen niet meer. Vanuit de distributiesector heeft men vervolgens aan onze diensten gevraagd om een eenduidig systeem uit te werken.

In de periode 2001-2002 ontstond het Global Food Safety Initiative. Dat is een mondiaal initiatief dat zich net boven Eurepgap bevindt. Op tien jaar tijd is er naast een Vlaams, Belgisch en Europees ook een mondiaal lastenboek geschreven. De impact daarvan op productie en distributie mag niet on-

derschat worden want lastenboeken veroorzaken kosten. Lastenboeken zijn ten slotte niet statisch. De mondialisering is daar een illustratie van. De belangrijkste reden daarvoor is dat elke wetswijziging overgenomen moet worden in het lastenboek.

Hoe wordt een lastenboek geschreven ? Eerst en vooral moet de scope bepaald worden door uit te maken waarop de nadruk zal worden gelegd : ethiek, hygiëne, voedselveiligheid, duurzaamheid, enzovoort. Vervolgens schrijven redactiecomités en experts de procedures. We moeten er steeds van uitgaan dat lastenboeken onvermijdelijk kosten veroorzaken. Een externe instantie zal nagaan of het lastenboek gevolgd wordt. Ten slotte probeert elk lastenboek te voldoen aan de voorwaarden van de hogere niveaus wat tot een getrappt systeem leidt. Vlaamse lastenboeken gaan zich vergelijken met een Europese tegenhanger waardoor Vlaamse producten ook een kans maken op Europees niveau.

Het Europese Eurepgap ontstond in 1997. De warenhuissector moest aan zodanig veel verschillende voorschriften en normen voldoen dat hij ons vroeg om een eenduidig systeem op te stellen. Na drie jaar werken werd Eurepgap in 2000 gelanceerd. Het systeem wordt nu voor het eerst gereviseerd na een wereldwijde oproep. Alle betrokken partijen hebben gereageerd. Op 1 januari 2004 volgt dus de tweede versie van Eurepgap.

Dit lastenboek wordt beheerd en uitgegeven door warenhuizen, vooral uit Nederland en Engeland. Duitse grootwarenhuizen opteren eerder voor QS-systemen omdat die minder papier vereisen. IFA is een landbouwontwikkelingssysteem. We zijn begonnen met verse producten en later zijn de bloemen erbij gekomen. Nu overwegen ook de aardappelen en diepvriesindustrie om het systeem te volgen. Het systeem is mondiaal.

De basis van Eurepgap is de lokale wetgeving. Van zodra het parlement een wet goedkeurt, wordt het lastenboek automatisch aangepast. Nieuwe gronden moeten op een duurzame manier in gebruik worden genomen opdat de warenhuizen de producten ervan zouden aankopen. Hellingen afgraven om er gewassen op te telen is uitgesloten. Bodemerrosie beperken is een andere voorwaarde. Slib mag volgens dit lastenboek niet gebruikt worden. Water moet uit een duurzame bron gehaald worden. Landbouwbedrijven moeten gevestigd zijn in een regio met voldoende natuurlijke neerslag. Producenten moeten een afvalplan kunnen voorleggen. Elke producent moet de controle-instantie een plan kunnen voorleggen waaruit blijkt dat de

impact op de natuur beperkt wordt. Ten slotte worden bemesting en plantenbescherming nauwlettend in het oog gehouden.

Flandria/Flandria Gap is een Belgisch lastenboek voor de verse productie. Het is ontstaan in 1996 en omvat een vijftigtal onderdelen. Flandria/Flandria Gap wordt uitgegeven en beheerd door de Belgische veilingen.

Flandria/Flandria Gap besteedt veel aandacht aan niet-chemische gewasbescherming. Het lastenboek verplicht deel uit te maken van een waarnemings- en waarschuwingssysteem. Nuttige organismen moeten gebruikt worden. Het chemische gedeelte dient afgestemd te worden op het niet-chemische gedeelte. Natuurlijk worden resistente rassen gebruikt en geïntegreerde kropmanagementtechnieken gepromoot.

Niet onbelangrijk zijn de advieskaarten op basis van milieufactoren. Alleen de toegestane chemische gewasbeschermingsmiddelen mogen gebruikt worden, mits er geen niet-chemisch alternatief is. Genetisch gemodificeerde organismen worden nadrukkelijk verboden. Een belangrijk onderdeel in dit lastenboek is de hygiëncode, maar dat staat los van duurzaamheid.

Alle handelingen moeten uiteraard geregistreerd worden. Voorts moet men kunnen aantonen dat men deelneemt aan officiële afvalophaalsystemen. Een eigen opphaalsysteem kan ook. Er zijn niet veel nationale lastenboeken op Europees niveau die deze bepalingen omvatten. Bodembeheer en watergebruik zijn nog twee belangrijke hoofdstukken.

Vooraleer men een lastenboek begint op te stellen, bepaalt men de scope. Een lastenboek gaat altijd uit van de nationale wetten en voorschriften. Lastenboeken zijn maar tien jaar geleden ontstaan, maar in die korte tijd zijn ze sterk op de markt doorgedrongen. De meeste lastenboeken zijn op twee pijlers gebaseerd : duurzame landbouw en voedselveiligheid. Ten slotte wijzigen lastenboeken voortdurend.

b. Discussie

De heer Didier Ramoudt : Lastenboeken kunnen een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van duurzame landbouw, maar anderzijds ook markt-bepalend zijn. De wet is natuurlijk steeds het uitgangspunt.

Benadelen strengere wetten de producenten van dat land ? Houden afnemers of grootwarenhuizen

– die 40 procent van hun omzet uit de verkoop van verse producten halen – rekening met de strengere wetten ?

De heer Luc Peeters : Er is een onderscheid tussen de landen van de Europese Unie en de derdelanden. De niet-Europese landen voelen regelingen zoals Eurepgap aan als een bescherming van de eigen markt, het zogenaamde fortress Europe. In Europa zelf is het bijna onmogelijk om producten, geproduceerd zonder lastenboek, te verkopen aan de grote distributeurs.

Niet elk grootwarenhuis reageert op dezelfde manier. Sommige grootwarenhuizen willen zich profileren op de grote waarden. Ze respecteren niet enkel de wet en Eurepgap, maar ook nog een aantal bijkomende normen. Terwijl de warenhuizen die vooral hun lage prijs promoten, enkel rekening houden met de basiswetgeving, eventueel aangevuld met een aantal bijkomende vereisten.

Zonder extern gecontroleerde lastenboeken komen producenten niet aan de bak.

De heer Jef Van Looy : Bepaalde lastenboeken leggen een verbod op het gebruik van slib op terwijl de lokale wetgeving dat soms toelaat. Wat primeert dan ?

De heer Luc Peeters : Lastenboeken mogen altijd strenger zijn, maar nooit minder streng dan de wet. Onder continentale druk zijn de lastenboeken meestal strenger dan de lokale wet. Groot-Brittannië wil het gebruik van rioolwaterslib op landbouwgronden toelaten. Onder druk van Nederland, Duitsland en België is dat verboden in de lastenboeken.

De heer Jef Van Looy : Is er een groot verschil tussen de Europese en mondiale lastenboeken ?

De heer Luc Peeters : De mondiale lastenboeken zijn eenvoudiger en meer generiek, bepalen enkel de grote lijnen. De lokale lastenboeken zijn meer specifiek en afgestemd op de lokale situatie. In Vlaamse lastenboeken wordt er bijvoorbeeld niet gesproken over de ingebruikname van nieuwe gronden. In Europese en mondiale lastenboeken staat dat wel omdat bossen daar gerooid worden voor de aanplanting van bijvoorbeeld soja. Het is dan ook niet evident voor de Vlaamse tuinders om met documenten aan te tonen dat ze rekening houden met die bepaling.

De voorzitter : Zouden de lastenboeken moeten gewijzigd worden bij invoering van dit ontwerp ?

De heer Luc Peeters : Bij invoering van dit ontwerp ontstaan er geen fundamentele problemen voor de bestaande lastenboeken. Integendeel als opleiding hier gefinancierd wordt, kan ik op Europees en mondiaal niveau ijveren om die vereiste ook in de lastenboeken op te nemen. Dat is een comparatief voordeel voor de Vlaamse producenten.

De verslaggevers,

Frans DE COCK
Jef VAN LOOY

De voorzitter,

André-Emiel BOGAERT